

בש"פ 4391/23 - יצחק חנוכה נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון
בש"פ 4391/23

לפני: כבוד השופט א' שטיין

העורר: יצחק חנוכה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה לעיון בראיות

בשם העורר: עו"ד צדוק חוגי

בשם המשיבה: עו"ד עודד ציון

החלטה

1. לפניי בקשה לעיון בראיות שבידי המדינה לצרכי בדיקת האפשרות להגיש בקשה למשפט חוזר. בקשה זו הוגשה בהתבסס על בש"פ 1781/00 אדריאן שוורץ נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(4) 293 (2001) (להלן: הלכת אדריאן שוורץ).

2. בשנת 2011, המבקש נמצא אשם ברצח בכוונה תחילה אשר בוצע בצוותא חדא עם אדם נוסף (להלן: בנאיים) - עבירה לפי סעיף 300(א)(2) בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 - ונדון למאסר עולם (ראו: תפ"ח (מחוזי מרכז-לוד) 3192-10-09 מדינת ישראל נ' בנאיים (17.4.2011, 24.5.2011)). המבקש ערער על הרשעתו בפני בית משפט זה, אשר דחה את הערעור (ראו: ע"פ 5073/11 חנוכה נ' מדינת ישראל (12.11.2014) (להלן: ע"פ 5073/11)). בקשת המבקש לקיים דיון נוסף בעניינו, נדחתה אף היא (ראו: דנ"פ 188/15 חנוכה נ' מדינת ישראל (2.2.2015)).

3. ואלה הן עובדותיה העיקריות של הפרשה, כפי שנקבעו על ידי בית המשפט המחוזי ואושרו על ידי בית משפט זה:

· המבקש, בנאיים והמנוח התגוררו ולמדו באותה ישיבה. המנוח הביא לישיבה מכשיר טלוויזיה למורת רוחו

עמוד 1

של בנו של הרב שניהל את הישיבה. על רקע זה פרץ סכסוך בין בנאיים והמבקש, מצד אחד, לבין המנוח, מהצד השני. הסכסוך הוביל לקטטה בין בנאיים למנוח, במהלכה פצע המנוח את בנאיים. אחרי הקטטה, המנוח נמלט מהישיבה.

· למחרת, בשעת בוקר מוקדמת, יצאו בנאיים והמבקש מהישיבה כשהם חמושים בסכין או בסכינים, איתרו את המנוח בחורשה הסמוכה, תקפוהו ודקרוהו נמרצות עד שהביאו למותו.

· המבקש טען - כפי שהוא ממשיך לטעון גם כעת - כי כלל לא נכח בזירת האירוע. לדבריו, הוא ישן בישיבה בזמן התקיפה. אולם, בית המשפט המחוזי קבע כי לא כך היה, ובית משפט זה אישר את קביעתו. נקבע כי הוכח שהמבקש נטל חלק פעיל באירוע התקיפה הקטלנית.

· הראיה העיקרית שעל בסיסה ממצא זה נקבע היא כתמי הדם של המנוח אשר נמצאו על בגדיו של המבקש. מקורם של כתמי דם אלו - כך נקבע - הוא דמו של המנוח שניתז בזמן שהמנוח נדקר על ידי המבקש ובנאיים, או על ידי אחד משני אלו בפועלו בצוותא חדא עם האחר.

4. המבקש מבקש כי מומחה מטעמו יערוך בדיקה של מספר מוצגים שבידי המדינה. המוצגים המבוקשים כוללים את אלו: סדין, מגבת לבנה, חולצה צהובה וחולצה נוספת - המוכתמים בדם; וכן את בגדי המנוח. לטענתו, בדיקת המוצגים הללו על ידי מומחה מטעמו נדרשת לשם בדיקת האפשרות להגיש בקשה למשפט חוזר.

5. המבקש טוען כי כתם הדם שנמצא על מכנסיו הופיע שם כתוצאה ממגע עם הסדין או עם בגדי המנוח המוכתמים בדם, ולא כתוצאה מהתזה ישירה של דם במהלך הדקירות. מכאן - לדבריו - הצורך בבדיקה המבוקשת.

6. המבקש מטעים כי ביצוע בדיקות אלו היה באחריות המדינה, אולם גם אם הבדיקות לא נעשו במועד, מוטב כי תעשנה כעת. המבקש טוען כי הבדיקות עשויות לסייע בידו בביסוסה של עילה למשפט חוזר, וכי אין בהן כדי לפגוע בכבוד המנוח ובמוצגים שהמדינה מפקדת על שמירתם.

7. המדינה מתנגדת לבקשה מטעמים של סופיות הדיון, תוך שהיא מוסיפה ומדגישה כי התיזה של העברת הדם שלא אגב הדקירות כבר נדונה ונדחתה על ידי בית המשפט המחוזי ובית משפט זה (ראו: פסקה 20 לפסק דינה של המשנה לנשיא מ' נאור בע"פ 5073/11).

8. הדין עם המבקש.

9. הלכת אדריאן שוורץ הכירה, כידוע, בזכותו העקרונית של נאשם שהורשע בדינו, והרשעתו היתה לחלוטה, לקבל לעיונו חומר ראיות שבידי המדינה לשם בדיקת האפשרות להגיש בקשה למשפט חוזר. במסגרת זו - כך נקבע - ניתן אף לבקש כי המדינה תערוך בדיקה פורנזית כזאת או אחרת (ראו: הלכת אדריאן שוורץ, בעמ' 305, פסקאות 15-16, ובעמ' 309), אולם אפשרות כאמור מותנית בשלושת אלה: (1) פוטנציאל הבדיקה המבוקשת להפיק ממצא

מזכה; (2) זמינות הבדיקה במשפטו של המבקש ויכולתו לגרום לעריכתה בזמן המשפט; וכן (3) שיקולי ההגינות הדיונית (שם, בעמ' 304-307).

10. למשל: כאשר סיכויי הבדיקה לבסס בקשה למשפט חוזר אינם גבוהים, או כאשר ברור שהמבקש יכול היה לבקש בדיקה כאמור במהלך משפטו, אך נמנע מלעשות כן, בית המשפט לא ייטה לחייב את המדינה לערוך את הבדיקה (שם, בעמ' 307-308). במקרים כאלה ובמקרים דומים, שיקולי ההגינות הדיונית תומכים בדחיית הבקשה. יחד עם כך, כפי שקבעה השופטת ד' ברק-ארז בבש"פ 3303/14 בר יוסף נ' מדינת ישראל (9.7.2014) (להלן: עניין בר יוסף):

"מן הצד האחר, יש להיזהר ממצב שבו גישה זהירה מדי לזכות העיון בשלב זה תביא לגדיעת האפשרות של הגשת בקשה למשפט חוזר בעודה באיבה, אפשרות שחשיבותה לצורך עשיית צדק ומניעת הרשעות שווא הוכרה זה מכבר" (ראו שם, פסקה 26).

11. החלטת השופטת ברק-ארז בעניין בר יוסף כוללת קביעה חשובה נוספת, המכרעת בענייננו-שלנו:

"דומה שחשוב להבהיר בהקשר זה את ההבחנה בין הערכת הפוטנציאל הטמון בבדיקה מן ההיבט של הגשת בקשה למשפט חוזר לבין בחינת השאלה האם הבדיקה תניח לבטח בסיס לקיומו של משפט חוזר. הטעם לכך הוא פשוט: ההליך המקדמי של בקשה לעיון אינו אמור להיות "חזרה גרלית" של הבקשה למשפט חוזר עצמה. מכאן, שהרף הנדרש להוכחה כי יש בבדיקה כדי לשנות את תוצאות המשפט במסגרת הבקשה לביצוע הבדיקה, צריך להיות נמוך מרף ההוכחה הגבוה ביותר הנדרש במסגרת הבקשה למשפט חוזר עצמה. ויודגש: לעולם יצטרך המבקש לערוך בדיקה לשאת בנטל להצביע כי יש טעם להגשת הבקשה - היינו, הוא יידרש להוכיח, לכל הפחות, כי לתוצאות הבדיקה סיכוי מסוים לתרום לקבלת בקשה למשפט חוזר" (ראו שם, פסקה 29; ההדגשה במקור - א.ש.).

12. סבורני כי בהקשר דנן עלינו לקיים הבחנה חשובה נוספת: לא הרי בקשה לחייב את המדינה לקיים בדיקה פלונית, כהרי בקשת הנאשם שהורשע בדינו להעביר למומחה מטעמו מוצגים כאלה או אחרים לשם בדיקה שתתקיים על חשבוננו של הנאשם מבלי להכביד על המדינה. בשני המקרים הללו, עלינו לדרוש מהמבקש "להוכיח, לכל הפחות, כי לתוצאות הבדיקה סיכוי מסוים לתרום לקבלת בקשה למשפט חוזר", כפי שקבעה השופטת ברק-ארז בעניין בר יוסף. אולם, כאשר המבקש חפץ לקיים את הבדיקה על חשבוננו-שלו מבלי להטריח את המדינה, סבורני כי נוכל להסתפק בתום-לבו ובהיות בקשתו בקשה עניינית, מוגדרת ומתוחמת; ולא נדרוש מהמבקש להוכיח כי הבדיקה לא היתה מצויה בהישג ידו בזמן משפטו וכי עריכתה לא נדרשה מחמת כשל בייצוג או בשל טעות סניגורו הקרובה לכשל בייצוג. אחרי הכל, כפי שלימדנו הנשיא מ' זמורה, "הדיון הפלילי אינו צריך לקבל צורת משחק אשקוקי שבו מהלך אחד בלתי נכון קובע את גורל המשחק" (ראו: בע"פ 1/48 סילבסטר נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד א 5, 18-19 (1949)). במקרים כגון אלה, אחרי שידענו כי "לתוצאות הבדיקה סיכוי מסוים לתרום לקבלת בקשה למשפט חוזר", יהא עלינו לאפשר את הבדיקה תוך מתן הוראות בדבר שמירת המוצגים כמות שהם.

13. במקרה שלפניי, המבקש מבקש לנסות ולהוכיח את ההיתכנות הפורנזית של מעבר דם המנוח אל בגדיו שלא כתוצאה מדקירות, אלא בשל צירוף נסיבות אשר לא כוללות את מעורבותו ברציחת המנוח. המבקש מעוניין לערוך את הבדיקות הפורנזיות על חשבוננו באמצעות מומחה. במסגרת זו, מבקש המבקש כי המומחה שימונה על ידו יקבל גישה

14. נחה דעתי כי הבדיקה המבוקשת אינה נטולת סיכויים להפקת מידע כלשהו אשר עשוי לתרום לקבלת בקשתו של המבקש למשפט חוזר. לנוכח העובדה שכתמי דמו של המנוח הם הראיות העיקריות שבבסיס הרשעתו של המבקש ברציחת המנוח, בקשה זו עומדת במבחן של "סיכוי מסויים", כהגדרתו בעניין בר יוסף. כמו כן נחה דעתי כי בפניי בקשה עניינית, מוגדרת ומתוחמת, וכי אין מדובר בתכססנות או ב"מסע דייג" בעלמא. מובן מאליו הוא, כי באומרי את אשר אמרתי איני קובע דבר או חצי-דבר באשר לסיכויי בקשתו של המבקש למשפט חוזר, אם וכאשר תוגש.

15. הבקשה מתקבלת אפוא. הנני קובע כי על המדינה להעמיד לבדיקת המומחה מטעם המבקש את המוצגים הבאים, ככל שאלו נמצאים בידיה: סדין, מגבת לבנה, חולצה צהובה וחולצה נוספת - המוכתמים בדם; וכן את בגדי המנוח. במסגרת זו, המדינה תקבע את התנאים לשמירת המוצגים שעל המומחה לקיים. העמדת המוצגים לבדיקה כאמור תתבצע תוך 60 ימים מהיום במשרדי הפרקליטות או במשטרת ישראל. כמוצהר על ידי המבקש, הבדיקה תיערך על חשבוננו.

ניתנה היום, כ' באב התשפ"ג (7.8.2023).

שׁוֹפֵט